

מים זכים

דורשי רשומות אמרו 'אין מים אלא תורה'
שנאמר 'הוי כל צמא לכו למים' (ב"ק פב)

פרשת קורח

והגמ' בסנהדרין הנ"ל שיבחה את אשתו של און בן פלת, ומבואר בזה שהיא נהגה כדון, וא"כ צ"ע טובא כיצד באמת הותר לה ע"פ דין, להכשילם בהסתכלות באשה וכנ"ל.

ואמנם נחלקו הפוס', האם איסור ראיית שיער אשה, הוא איסור מדאורייתא, או"ד רק מדרבנן, - ולהסוברים שהאיסור הוא רק מדרבנן יש לתרץ, דבזמנם הרי אכתי לא הוזהרו ע"ז, וא"כ היא לא הכשילה אותם כלל, (ומ"מ הם היו קדושים, והחמירו לעצמם בזה), - אך לדעת הסוברים שהאיסור הוא מדאורייתא, צ"ע כיצד הותר לה להכשילם בזה.

[ולגבי עצם האיסור של פריעת הראש, י"ל דבפתח ביתה לא הי' בזה איסורא דפרועת ראש (עיי' בשו"ע אהע"ז סי' כא, ב, - ובנו"כ) ואכמ"ל, - אך אכתי לגבי איסורא דלפני עיור צ"ע כנ"ל].

- ג -

ויש לפלפל בזה טובא מכמה וכמה צדדים, וכדלהלן.

א. יש לדון ע"פ מה שהובא ברש"י (טז, ו), שכשמה רבינו אמר לעדת קורח להקטיר למחר את הקטורת, משה התרה בהם שבהקטרת הקטורת הם ימותו עיי"ש, - ומעתה י"ל שאשתו של און בן פלת חששה, שבעלה ילך עימם להקטיר את הקטורת וימות גם הוא, וא"כ הוא נמצא כעת במצב של פיקוח נפש שדוחה את כל התורה.

ומבואר בשו"ע (יו"ד סי' קס, כב) שמותר לעבור על לפני עיור, ולהכשיל בן ישראל בעבירה (ועכ"פ ברשע, עיי"ש בטי"ז סי"ק כא), בכדי להציל בן ישראל אחר ממיתה עיי"ש, ולכן יש לדון דהותר לה להכשיל אותם באיסור הסתכלות באשה, בכדי להציל את בעלה ממיתה, (ועיי' בשו"ת 'מנחת שלמה' ח"א סי' ז אות ד, ואכמ"ל).

- ד -

אמנם באמת יש לדון לדחות את זה מתרי טעמי, חדא יש לדון, דאולי ההתראה של משה שהתרה בהם שהם ימותו בהקטרת הקטורת נחשבה רק כדבר סגולי, שעדיין אינו מוגדר כפיקוח נפש שדוחה את כל התורה (ועיי' בזה, ואכמ"ל).

ועוד יש לדון, דגם אם ההתראה של משה הגדירה את המצב ההוא, כפיקוח נפש לכל דיני התורה, - אך אכתי יש לדון, דיתכן דהי' אסור לעבור באיסורים בכדי להציל מהפיקוח נפש ההוא, כיון דמי שיקטיר את הקטורת הרי יגיע לו עונש מיתה ע"פ דין, ויש לדון שהתורה לא מקפידה על איבוד נפשו של רשע כזה שמגיע לו מיתה ע"פ דין, ולכן אסור לעבור באיסורים בכדי להצילו ממיתה כזו.

והגע עצמך, מה יהי' הדין כאשר אחד רואה שחבירו עומד לחלל שבת בעדים והתראה, והוא יודע שישקלו אח"כ את חבירו על החילול שבת שעומד לעשות, - וכעת הוא יכול עיי' חילול שבת למנוע מחבירו לחלל את השבת, וכי האם

ויקח קרח בן יצהר בן קהת בן לוי ודתן ואבירם בני אליאב ואון בן פלת בני ראובן: ויקמו לפני משה ואנשים מבני ישראל חמשים ומאתים נשיאי עדה קראי מועד אנשי שם: ויקהלו על משה ועל אהרן ויאמרו אליהם רב לכם פי כל העדה כלם קדשים ובתוכם ה' ומדוע תתנשאו על קהל ה' (טז, א-ג).

אמר רב, און בן פלת אשתו הצילתו, אמרה ליה מאי נפקא לך מינה, אי מר רבה, אנת תלמידא, ואי מר רבה, אנת תלמידא (אם ינצח משה, מ"מ אתה תלמיד, ואם קורח מנצח, אתה תלמיד, מה לך בשררה זו), אמר לה מאי אעביד, הואי בעיצה ואשתבעי לי בהדייהו (אני הייתי עמהן בעיצה, ונשבעתי להם שאם יקראוני אלך עמהם).

אמרה ליה, ידענא דכולה כנישתא קדישתא ניהו, דכתיב 'כי כל העדה כולם קדושים' (כולם צנועים וקדושים, ולא יכנסו אלי אם אני פרועה), - אמרה ליה תוב, דאנא מצילנא לך, אשקיתיה חמרא וארויתיה, ואגניתיה גואי (השקתה אותו והשכיבה אותו), אותבה על בבא, וסרתתה למזיה, כל דאתא חזיה הדר (סתרה שיערה, וישבה על פתח הבית, כל מי שהיה בא לקרוא, רואה ראשה פרוע וחוזר - רש"י), אדהכי והכי אבלעו להו... היינו דכתיב 'חכמות נשים בנתה ביתה' זו אשתו של און בן פלת: (סנהדרין קט:).

ולכאוי צ"ע טובא בזה, וכדלהלן.

- א -

דהנה לכאוי מי שראה מקום מכוסה של אשה בשוגג או באונס, יש בזה בעצם שם של 'איסור הסתכלות באשה' באונס, ואע"פ שהי' זה באקראי ובאונס ובלא שום כוונה להסתכל באשה.

וכן מוכח לכאוי מהסוגיא של 'ליכא דרכא אחרנאי (ב"ב נז:), וכפי שפירש שם הרשב"ם (בד"ה אנוס הוא) וז"ל 'אונס רחמנא פטריה...', (והרשב"ם לא פירש, שבאונס אין בזה שם של איסור הסתכלות כלל עיי"ש), וא"כ לכאוי מוכח שיש בזה שם של איסור גם כשזה הי' באונס, בלא שום כוונה להסתכל באשה, (ועיי' בפירוש החיד"א על 'ספר חסידים' סי' קעז), - ועיי' בזה.

- ב -

ומעתה צ"ע טובא, כיצד הי' מותר לאשתו של און בן פלת לסתור שערות ראשה, ולשבת בפתח האוהל פרועת ראש, והרי לכאוי היא עוברת בזה באיסורא דלפני עיור לא תתן מכשול, משום שהיא מכשילה בזה את אלו החוטאים שיבואו לקרוא לבעלה, באיסור ראיית שערות אשה, ומבואר בגמ' וברש"י הנ"ל, שכל מי שבא לקרוא לבעלה, ראה את ראשה הפרוע, ולכן נמנע מלהיכנס לאוהל וכנ"ל, וצ"ע כיצד הותר לה להכשילם בזה.

לעבור עבירה באונס, ודלא כדעת המניח הנ"ל, - וע"ע במש"כ בזה בשו"ת 'מנחת שלמה' (ח"א סי' ז אות ב).

ומעתה שוב צ"ע, דלדעת הקובץ הערות והאגרות משה הנ"ל אכתי יקשה, כיצד הותר לאשתו של און בן פלת להכשילם באיסור באונס, והלא גם על הכשלה לעבור על איסור באונס, יש איסור דלפני עיור וכנ"ל.

- ט -

ד. **ויש מקום לתרץ בזה**, דהנה איתא בגיטין (מא:), מי שחציו עבד וחציו בן חורין, כופין את רבו ועושה אותו בן חורין, בכדי שיוכל לישא אשה, ויעו"י בתוס' (שם בד"ה כופין) שביאר, מדוע בכה"ג אומרים לאדם חטא כדי שיזכה חברך עי"ש, - ומעתה יש לברר, מדוע אם האדון אינו רוצה לשחררו, אנו כופים אותו לשחררו, והלא אנו מכשילים אותו בזה בעשה דילעולם בהם תעבודו, וא"כ מדוע איננו עוברים בזה באיסורא דלפני עיור וכנ"ל.

והביאור פשוט, דכיון דדינו לשחררו משום שבכה"ג קיי"ל דצריך לחטוא כדי שיזכה חברו, א"כ אם אנו כופים אותו ע"ז, איננו שמים לפניו שום מכשול, ופשוט, - [ואמנם לאמיתו של דבר, יתכן שגם אין לאדון שום חטא בזה, ואכמ"ל].

- י -

ומעתה י"ל, דהנה מבואר בתוס' (עירובין לב: בד"ה ולא), שמי שהכשיל את חברו באיסור גדול, וכעת הוא יכול ע"י איסור קל, להציל את חברו מהאיסור הגדול, אמרינן בזה שהוא צריך לחטוא באיסור הקל, בכדי שחברו לא יכשל באיסור החמור עי"ש.

ולפי"ז י"ל דה"ה נמי בנידו"ד, גבי אלו החוטאים שרצו להחטיא את און בן פלת באיסור הגדול של מחלוקת קורח ועדתו, שלו יצויר שלאחר שהם הסיתו אותו, הם היו מתחרטים וחוזרים בתשובה, ולא הייתה להם אפשרות למנוע אותו מלחטוא, אלא רק ע"י שהם יעברו באיסור קל, - הרי להנ"ל יש לדון, שיתכן שהם היו צריכים ע"פ דין לחטוא באיסור הקל, בכדי למנוע ממנו את האיסור הגדול שהכשילוהו בו.

ומעתה יש לתרץ, דכיון דלא הייתה לאשתו של און בן פלת אפשרות אחרת למנוע מהם להחטיא את בעלה, לכן י"ל דהי מותר לה להכשילם באיסור הקל של ראיית שיער אשה באונס, כיון שגם הם עצמם היו מחוייבים לעבור באיסור קל, בכדי למנוע מאון בן פלת לחטוא בחטא שהכשילוהו בו, (וכפי שהבאנו לעיל, שכופים על דין יחטא כדי שיזכה חברך, ואין בזה שום חשש לפני עיור וכנ"ל), - ודו"ק ונפלא.

ניתן לזכות את הרבים ולהגדיל תורה ולהאדירה

ע"י הקלטת תגובות הערות והוספות

בקו 'מים זכים': 02-633-5850

כמו כן בקו זה ניתן להאזין

לתגובות שהתקבלו במערכת

המען לתגובות: יצחק זאב כגן

רח' נתיבות המשפט 81 מודיעין עילית

טל': 1515-271-55442 (תא קולי)

פקס: 02-655-0973 (מערכת נסיונית)

דוא"ל: A0527155442@GMAIL.COM

נימא שהוא צריך כעת לחלל את השבת, בכדי להציל את חברו מהמיתה שימיתוהו אח"כ ע"פ דין.

ואי נימא שבמקום כזה לא הקפידה התורה על איבוד הנפש, ולא התיירה התורה לעבור על איסורים בכדי להציל את הרשע הזה, א"כ שוב צ"ע, כיצד הותר לאשתו של און בן פלת לעבור באיסור לפני עיור, בכדי להציל את בעלה ממיתה כזו, שהייתה אמורה להגיע לו ע"פ דין, - [ובעיקר הנידון הנ"ל, יל"ע היטב בסוגיא בשבת ד. ובראשונים שם, - וע"ע בשו"ת 'אגרות משה' (או"ח א סי' קכו), ואכמ"ל].

- ה -

ב. **אמנם מצד אחר יש לדון בזה**, ע"פ מה שדן הגרש"ז **אויערבך** זצ"ל ('מנחת שלמה' ח"א סי' לה אות א) **שיתכן** שמותר להכשיל חברו באיסור קל, בכה"ג שמציל בזה את הנכשל מאיסור חמור יותר, **כיון שאין בזה מכשול לפני חברו, אלא אדרבה מצילו בזה** עי"ש, וכן דן בשו"ת 'אבני נזר' (יו"ד ח"א סי' קכו, ז), שבכה"ג אין בזה נתינת מכשול לפני חברו, אלא אדרבה מיקל איסור ממנו עי"ש.

ולפי"ז י"ל דלכן הי' שרי לאשתו של און בן פלת, להכשילם באיסורא דהסתכלות באשה באונס, משום דזהו איסור קל יותר, מאשר האיסור שהיו עושים אילו היו נכנסים לאוהל, והיו מסיתים במזיד את און בן פלת להשתתף במחלוקת, שזהו איסור הרבה יותר חמור, וא"כ **היא לא שמה מכשול לפניו, אלא אדרבה היא הצילה אותם בזה**, וכדברי האבני נזר והגרש"ז הנ"ל.

- ו -

אמנם יעו"י ב'ברכי יוסף' (חוי"מ סי' ט סוף ס"ק ג) שמבואר בדבריו, שגם במקום שמכשיל לחברו באיסור קל, בכדי להצילו מאיסור חמור, אכתי הרי זה בגדר 'מכשול' ואין היתר להכשילו בזה, (ודלא כמש"כ האבני נזר והמנחת שלמה הנ"ל, שבכה"ג אין זה בגדר מכשול כלל).

וכן יעו"י במנחת שלמה הנ"ל, שצוין בשולי הגליון, שלדעת החזו"א אין היתר לתת לפניו מכשול ודאי, בכדי להצילו ממכשול גדול יותר, עי"ש.

ומעתה לדעת הברכי יוסף והחזו"א הנ"ל שוב צ"ע, כיצד הותר לאשתו של און בן פלת להכשילם בהסתכלות באשה, ולעבור באיסורא דלפני עיור, והרי אע"פ שהיא הצילה אותם עי"ז מאיסור חמור יותר, אך אכתי אין זה מתיר לה להכשיל אותם באיסור קל, לדעת הברכ"י והחזו"א הנ"ל.

- ז -

ג. **והנה יש מקום לתרץ בזה**, ע"פ מש"כ ה'מנחת חינוך' (מצוה רלב, קומץ מנחה), שהמכשיל את חברו באיסור, וחברו שוגג גמור, המכשיל אינו עובר באיסורא דלפני עיור, דהא חברו שוגג גמור, ואינו מכשילו בזה כלל (ורק מ"מ המכשיל עובר באיסורא ד'לא תאכילום') עי"ש, - וע"ע במש"כ הפמ"ג (או"ח סי' רסו, א"א סק"ו) ואכמ"ל.

ולפי"ז י"ל, דאשתו של און בן פלת לא עברה באיסורא דלפני עיור, כיון שהם היו אנוסים על ראיית שערות ראשה, ולדעת המניח אין בזה משום לפני עיור.

[ואמנם אכתי יהי תליא במחלו הראשונים, האם איסורא ד'לא תאכילום' נאמר על כל איסורי התורה, או"ד דהאיסור מן התורה, הוא רק על מה שהוזכר בתורה, ולא על שאר האיסורים, - דלחצד האי אכתי יקשה, דעברה באיסורא ד'לא תאכילום', ואכמ"ל].

- ח -

אמנם יעו"י במש"כ הגר"א וסרמן זצ"ל ב'קובץ הערות' (סי' עה אות א), שיש איסור לפני עיור גם כשמכשיל את חברו לעבור עבירה באונס, וכן כתב בשו"ת 'אגרות משה' (יו"ד ח"א סי' ג), שיש איסור לפני עיור גם כאשר מכשיל את חברו

ניתן לתרום להוצאות הפצת העלון, דרך עמדות 'בדרים פלוס' - [לעבור לקופות נוספות - להיכנס ל'קרבן צרכי הרבים' - ולגלול למשבצת המציינת: 'עלון מים זכים' - הדברים נכתבו לעורר לב המעיין בלבד - ניתן לקבל את העלון במייל, ע"י שליחת בקשה לדוא"ל של המערכת.

להנצחת שמות לע"נ ולרפ"ש וכדו' (50), ובכל ענייני העלון, ניתן לפנות: 1515-271-55442 (תא קולי)